

Ontmoetingkerk
15 november 2015

Ds. Jaco Zuurmond

9e zondag van de herfst
Exodus 30,11-16
Marcus 12,38-13,2

Gemeente van de Levende,

“Het Penninkske der Weduwe”, zo luidde volgens de vorige Bijbelvertaling de titel van het evangeliegedeelte dat we zojuist lezen. Die tussenkopjes met titels horen eigenlijk helemaal niet in een Bijbel thuis – ze zijn allemaal verzonnen door de vertalers van onze tijd... en in de Nieuwe Bijbel Vertaling staan gelukkig dan ook heel wat minder tussenkopjes. Maar goed... in de oude Bijbelvertaling stond dus boven het gedeelte over de arme weduwe bij de offerkist als titel ‘het penninkske der weduwe’. En dit is dan ook de titel waaronder het verhaal nog steeds bekend is.

Eigenlijk heel curieus dat die vorige vertaling, die verscheen in 1951, voor de titel van dit verhaal zo’n ouderwetse formulering gebruikte. ‘Het penninkske der weduwe’. Zo sprak niemand meer in 1951. Maar zo lezen we dus dit verhaal. Als een verhaal met heel veel ‘vroeger’ erin. Een verhaal niet zonder nostalgie. Natuurlijk, het is best een kritisch verhaal. En Jezus is, als altijd, ongemeen scherp. Maar tegelijk is het ook een mooi verhaal. Je ziet haar voor je, die arme weduwe. Miskend door haar omgeving. Maar in haar éénvoud, in haar puurheid mooier dan allen die er om heen staan. En Jezus die dat dan doorziet en aan het licht brengt. Een hartverwarmend plaatje, haast ontroerend, in zekere zin idyllisch.

Laten we er eens naar kijken... in de versie van Gustave Doré.

Mooi hè, de hele linker helft van het schilderij is gereserveerd voor de weduwe, op wie ook nog eens een keer alle licht valt. Linker- en rechterhelft worden ook nog eens van elkaar gescheiden door een zuil.

De weduwe van Doré is een jonge vrouw. Er bestaan ook schilderijen die een weduwe tonen met een paar kinderen, om het allemaal nog wat dramatischer te maken. Maar bij Doré is de weduwe alleen. En jong, dus. En ze straalt waardigheid uit. Ze heeft zichtbaar haar beste kleren aan, omdat ze naar de tempel is gekomen. Tegelijk staat ze er ingetogen. Haar hoofd is eerbiedig gebogen, de ogen neergeslagen. De linker hand op haar borst: Heer, wees mij zondaar genadig. Een vrouw die alles los laat. Omdat ze weet dat ze leeft van genade.

Een treetje hoger staat de rijke. Zichtbaar weldoorvoed. Met een persoonlijk beveiliging achter zich die de boel in de gaten houdt. Het zal nodig zijn, want hij draagt een goed gevulde beurs in zijn handen. Hij moet wachten op de arme weduwe... Maar eigenlijk komt dat wel goed uit. Des te langer kunnen wij naar hem kijken. We zien zijn rijkdom. We zien ook zijn vroomheid, zijn goede bedoelingen. En hij weet het. Hij weet dat wij naar hem kijken. En hij geniet ervan.

Weer een trede hoger staat Jezus, herkenbaar aan de stralenkrans rond zijn hoofd - en natuurlijk aan de leerlingen die rondom hem staan. En Jezus wijst... naar de arme weduwe met haar tempelgave. En in die wijzende vinger van Jezus valt ineens alles op zijn plaats.

Een prachtig plaatje. Ontroerend. Hartverwarmend. “Het Penninkske der Weduwe”.

Wat alleen niet in de tekening te zien is, dat is de ernst van het verhaal. Die hoor je pas als verder leest. Als je je niet laat verwarren door kopjes en hoofdstuknummers. (Want niet alleen de tussenkopjes, ook de hoofdstuk en vers-indeling van de Bijbel horen er eigenlijk niet bij. De originele Evangelieën zijn aan één stuk geschreven. Ook nog eens in alleen maar hoofdletters. Dus zelfs het eerbiedig onderscheid tussen hoofd- en kleine letters is van later tijd. Dat zijn dingen die je eigenlijk moet weten als je Bijbel leest.) Het leesrooster van onze tijd heeft zich gelukkig niet door de later toegevoegde hoofdstukindeling in de luren laten leggen. En na het verhaal over het ‘penninkske der weduwe’ lezen we vanmorgen dan ook gewoon door. En dan blijkt de ernst van dit verhaal. Het verhaal van het penninkske is een opmaat tot een ongekende

onheilsprophetie over de tempel waarin het gebeuren zich afspeelde: “Geen steen zal op de andere blijven; alles zal worden afgebroken.”

De idylle spat met een knal uiteen. Ineens is het plaatje van vanmorgen niet langer hartverwarmend, ontroerend. Ineens beseft je waarom dit verhaal klinkt tijdens de zondagen van de voleinding, de laatste zondagen van het kerkelijk jaar, waarin het altijd stormt en bliksemt. Ineens beseft je dat zo'n prachtige wereld als die van de tempel... zo'n prachtige wereld als die van ons... zo'n prachtige wereld kan zomaar in elkaar storten. Dát is de ernst van het verhaal van deze zondag. Dat de samenleving bedreigd is, ernstig bedreigd. Ernstiger bedreigd dan we waar willen hebben.

Die ernst is zeker de ernst van het Markus-Evangelie. Het Evangelie is geschreven na de val van Jeruzalem, rond het jaar 70. De Evangelist Markus heeft het allemaal om zich heen zien gebeuren: Jeruzalem ingenomen. De tempel ontheiligd en geplunderd. De slachtoffers zijn niet te tellen. En duizenden, duizenden werden weggevoerd om te eindigen in de arena van Rome... of aan één van de talloze kruizen aan de kant van de weg.

Dat drama, dat einde, is wat speelt hier, vandaag in dat verhaal van die arme weduwe in de tempel. Dat einde is waar Jezus naar wijst. In die wijzende vinger van Jezus staat alles op het spel.

Als zelfs in de tempel het onrecht niet wordt onderkend, lijkt Jezus te zeggen, te waarschuwen..., als het bidden in de tempel in feite het onrecht verhult... de kloof in de samenleving, de onoverbrugbare kloof in deze wereld tussen rijk en arm... als het gebed in de tempel de uitbuiting ontkent, en het spel van de macht en de olie... dan gaat het mis... dan gaat alles mis... dan stort alles in... lijkt Jezus te zeggen.

Terug naar het plaatje van Doré. Terug naar die vinger van Jezus... die wijst over de kloof heen. Die wijzende vinger die in het plaatje de linker en de rechter helft met elkaar verbindt. Door die vinger gaan ineens ogen open. Dan zie je de schande van een samenleving waarin rijken ongekend rijker worden... terwijl aan de andere kant van de samenleving leven voor zo veel mensen steeds moeilijker wordt. Dan zie je de schande van een samenleving waarvan de economen zeggen dat ze weer sterker is dan ooit tevoren, en die tegelijk niet gastvrij wil zijn voor mensen die álles hebben verloren.

Daar in de tempel staat veel op het spel. Staat álles op het spel. Hier, nu, in de wereld van onze dagen, staat veel op het spel, staat alles op het spel.

In de tempel sluit je er je ogen niet voor – lijkt Jezus te zeggen. En juist niet in het gebed. Als er één ruimte is waarin alles wordt gezien, hoe ingewikkeld en moeilijk ook, dan is dat het gebed in de tempel. Daar zien we het onrecht, de uitbuiting, het geweld in Syrië dat niet ophoudt en dat zo veel slachtoffers maakt, elke dag opnieuw. Daar blijven we de krant lezen, spellen, hoe weerzinwekkend het nieuws ook is. Dat lezen van de krant, dat is ons gebed – of het is geen gebed.

En in dat gebed houden we ergens vast aan dat diepe vertrouwen... of is het omgekeerd... houdt in dat gebed ergens dat diepe vertrouwen óns vast... dat er één weg is die echt verder leidt, juist als alles op het spel staat. En dat is de weg van solidariteit... de weg van gerechtigheid en gastvrijheid. De weg van de liefde. De enige weg die de angst en de haat kan overwinnen. Zo geloofde althans die éne, die deze weg ging... tot het einde... en verder, door alle einde heen.

Amen